

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

MESTNA OBČINA
KRANJ

Skupnost občin Slovenije
Association of Municipalities and Towns of Slovenia

aris
javna agencija za znanstvenoraziskovalno
in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

Varnost v lokalnih skupnostih (2011, 2017 in 2022) – perspektive prebivalcev in policistov (Preliminarna analiza)

Gorazd Meško

Fakulteta za varnostne vede

Univerza v Mariboru

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

7.11.2023

Dobrodošli na letošnji 9. nacionalni konferenci

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

7.11.2023

Spoštovani gostje današnjega srečanja, soorganizatorji in podporniki našega raziskovalnega dela, minister za notranje zadeve, generalni direktor policije, Skupnost občin Slovenije, Mestna občina Kranj, recenzenta zbornika, upokojenci UNZ/PU Kranj, župani drugih občin, udeleženci konference, raziskovalci in vsi nastopajoči.

Vsem hvala za udeležbo, podporo in pomoč.

Dovolite mi, da omenim nekaj oseb, ki so dale mojemu delu poseben pečat v preteklosti – zgled, vztrajnost, ukvarjanje s pravimi problemi in reševanje teh ter prispevek h kakovosti življenja. Nekaj njihovega vpliva se čuti tudi v našem raziskovanju.

HVALA vsem, ki ste nam pomagali pri organizaciji današnje konference.

Od CRP OOVZVLS (2010-2012) do PS VLS (2015-2024)

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

7.11.2023

2002-2010 - nastajanje koncepta za CRP - anketa za občane in policiste – na osnovi preteklih študij (Meško in Klemenčič, 2008; Nala in Meško, 2006; Reisig in Meško, 2009, Svet Evrope, 2004; idr., več preliminarnih študij).

Zbiranje podatkov v 24 občinah in na 24 policijskih postajah v letih 2011, 2017 in 2022. Pomembna vloga policije. Enotna metodologija v vseh letih. Dopolnitve vprašalnika – jedro vprašanj ostaja isto. Primerjava delov vprašalnikov, kjer so vprašanja ista.

2010-2012 – CRP – razvoj v programsko skupino VLS (2015).

2015 – 2018 – PS VLS – splošna usmeritev glede varnosti v lokalnih skupnostih in spoznavanje Slovenije (bilaterale s kolegi iz drugih držav – raziskovanje tudi drugod).

2019-2024 – primerjalna usmeritev – ruralne in urbane perspektive – nadgradnja in internacionalizacija raziskovanja (predvsem na področju preprečevanja kriminalitete, policijskega dela v skupnosti, ruralne kriminologije, kriminalitete v času COVID-19 idr.)

Nekaj pomembnih dosežkov članov PS VLS na področju raziskovanja varnosti

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

7.11.2023

Objave v mednarodnih znanstvenih revijah

Legitimnost policijske dejavnosti v Sloveniji (2022)

Strah pred kriminaliteto pri mladih (2022) in strah pred običajno in kibernetško kriminaliteto (2022)

Kibernetške viktimizacije med prebivalci ruralnih in urbanih okolij (2022)

Kriminaliteta in policijska dejavnost v Pomurju (2022)

Globalna analiza kriminalitete v času COVID-19 (2021)

Reforme policijske dejavnosti v Sloveniji (2021)

Zaznavanje varnosti in legitimnosti policije v urbanih soseskah (2020)

Sodelovanje med policijo in skupnostmi v Sloveniji (2018)

Urejanje mednarodnih revij:

International Criminology (2022) – Kriminaliteta, škoda in strah pred kriminaliteto na podeželju

Policing – An International Journal (policijska dejavnost na podeželju (2024)

Znanstvene monografije - mednarodne

Ruralna kriminologija – kontinentalne perspektive (tisk v 2024)

Zaščita žrtev in viktimologija na Balkanu (2020/21)

Poglavja v knjigah – mednarodne založbe

Policijska in druga pluralna policijska dejavnost (2023)

Viktimologija in viktimološko raziskovanje v Sloveniji (2020/21)

Migracije, Slovenija in univerzitetna kriminologija (2018)

Socialna pravičnost (2018)

Socialna prevencija kriminalitete (2017)

Znanstvene monografije v slovenskem jeziku:

Institucionalizacija zagotavljanja nacionalne varnosti (2020)

Drugo – sodelovanje

EUCPN – Evropska mreža za preprečevanje kriminalitete, EFUS

– Evropski forum za varna mesta, CEPOL – evropska policijska akademija, ACJS – delovna skupina – preprečevanja kriminalitete v LS, ASC DRC, ESC WG RC, ISSRC.

O metodologiji raziskovanja

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

7.11.2023

Prva longitudinalna študija varnosti v lokalnih skupnostih (3 zbiranja podatkov na enak način v istih lokalnih skupnostih, 2011, 2017 in 2022). Občani (N=3.372), policisti (N=1.544). Ocenjevanje trditev na petstopenjski lestvici.

Faktorska analiza vprašalnika – **občani** (metoda glavnih osi/varimax rotacija) - viri ogrožanja varnosti, sodelovanje občanov pri zagotavljanju varnosti, naloge občine, **tujci in migranti**, socialna povezanost prebivalcev in ocena dela policije.

Faktorska analiza vprašalnika – **policisti** (metoda glavnih osi/varimax rotacija) - viri ogrožanja varnosti, samoocena dela policije, ocena sodelovanja občanov, naloge občine, socialna povezanost prebivalcev, **revščina**.

Predstavitev najbolj indikativnih rezultatov. Analize izbranih področij bodo predstavili kolegi v svojih današnjih prezentacijah.

Nekaj pomembnejših rezultatov - občani

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

7.11.2023

Zaznave virov ogrožanja (od visokih vrednosti proti povprečju)

Brezposelnost (se zmanjšuje)

Revščina (se zmanjšuje)

Gospodarsko nazadovanje (se zmanjšuje)

Preprodaja droge (se zmanjšuje)

Nasilje v družini (se zmanjšuje)

Naloge občine (dokaj visoke ocene)

Delovanje socialne službe (se izboljšuje od slabega k povprečju)

Gospodarski razvoj občine (se izboljšuje od povprečja do boljšega)

Pomoč in reševanje – naravne in druge nesreče (se izboljšuje)

Tujci in migranti (še vedno dokaj nizke ocene– od „ni velik problem“ do „niti/niti“)

Turisti (se slabša)

Migranti (niha)

Tuji delavci (niha)

Pripadniki drugih narodnosti in kultur (niha)

Socialna povezanost (izboljšanje)

Pomoč med prebivalci (se povečuje)

Pomoč, če sosed zboli (se povečuje)

Zaupanje med prebivalci (niha)

Ocena dela policije (neodločenost)

Uspešnost varovanja prebivalcev (niha), Učinkovitost (se povečuje), Zavedanje potreb prebivalcev (se povečuje), Policija je dovolj prisotna na terenu (se povečuje)

Nekaj pomembnejših rezultatov - policisti

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

7.11.2023

Zaznavanje virov ogrožanja

Kriminaliteta

Preprodaja droge (nihanje, visoko)

Vlomi (nihanje, visoko)

Nasilje v družini (nihanje, visoko)

Nered

Hrup – zasebne zabave (niha, visoko)

Točenje alkoholnih pijač mladim (naraščanje, visoko)

Uspešnost policije (samoocena):

Varovanje premoženja (niha, visoko)

Varovanje osebne varnosti ljudi (dobro - ostaja visoko)

Vzdrževanje javnega reda in miru (se izboljšuje, nihanje)

Preprečevanje ilegalnih prehodov državne meje (se slabša, ampak še vedno nad povprečjem)

Varovanje državne meje (se slabša, še vedno v povprečju)

Sodelovanje občanov:

Varnostni svet občine (se izboljšuje)

Pri preventivnih dejavnostih policije (povprečje, se ne spreminja)

Pri varovanju soseske (niha, okoli povprečja)

Pri določanju ciljev policijskega dela (se izboljšuje, v povprečju)

Naloga občine:

Gradnja novih cest, infrastrukture (izboljšanje)

Delovanje službe socialnega skrbstva (izboljšanje)

Pomoč in reševanje – naravne in druge nesreče (veliko izboljšanje)

Gospodarski razvoj (izboljšanje)

Delovanje vrtcev (izboljšanje)

Skrb za javno razsvetljavo (izboljšanje)

Socialna povezanost:

Prebivalci v soseski si zaupajo (izboljšanje)

Prebivalci si pomagajo (izboljšanje)

Revščina:

Brezposelnost (veliko zmanjšanje)

Revščina (zmanjšanje)

Gospodarsko nazadovanje (zmanjšanje)

Ugotovitve in teorija o varnih skupnostih

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

7.11.2023

Odporne skupnosti (angl. resilient communities) in cilji trajnostnega razvoja (UN SDGs)

OZN – skrb za infrastrukturo, varno okolje, učinkovit sistem javnega prevoza, kakovostno izobraževanje, skrb za razvoj gospodarstva in razumevanje vpliva socialno ekonomskih in delovnih vidikov razvoja skupnosti. Cilji trajnostnega razvoja (17), ki pokrivajo vsa področja človekovega življenja, skupnosti, lokalne samouprave, držav, regij in kontinentov ter sveta kot celote.

Kolektivna učinkovitost (angl. collective efficacy) in socialni kapital (angl. social capital)

Kolektivna učinkovitost je sposobnost članov skupnosti da obvladujejo ustrezno vedenje posameznikov in skupin v njihovi skupnosti z namenom ustvarjanja reda in varnega okolja v katerem živijo. Socialni kapital se nanaša na pozitivne interakcije med ljudmi, da skupaj dosegajo zaželeno cilje. Osrednje mesto zavzemajo vzajemnost, zaupanje in sodelovanje.

Formalno družbeno nadzorstvo in neformalno družbeno nadzorstvo

Formalno nadzorstvo se nanaša na delo organov pregona (npr. policije), ki ne izvajajo izključno represivnih nalog, ampak sodelujejo pri preventivnih dejavnostih. Neformalno družbeno nadzorstvo se nanaša na posameznike, družino, solo in vse oblike „discipliniranja“ s prijateljstvom, naklonjenostjo in ljubeznijo. Delovanje organizacij civilne družbe in odgovornih državljanov.

Polijsko delo v skupnosti (partnerstvo: sosveti za varnost, občinski programi varnosti; identifikacija pravih problemov)

Polijsko delo v skupnosti temelji na participaciji predstavnikov skupnosti pri zagotavljanju varnosti. Temelji na zaupanju in prepričanju, da policija skrbi za red in mir, ter zagotavlja varnost na zakonit in legitimen način. Gre za način dela, pri katerem policija v partnerskem sodelovanju z institucijami, skupnostmi in posamezniki definira probleme, določi prioritete, ki jih v okviru svojih pristojnosti rešuje, pri tem pa jim pomagajo tudi drugi organi ter predstavniki lokalnih skupnost, sosesk in posamezniki.

So spremembe edina konstanta?

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

7.11.2023

Družbene spremembe v zadnjem času lahko vplivajo na to, da so naše ugotovitve že zastarele in da bo treba intenzivneje spremljati spreminjajoče se razmere.

Evropska unija: glavne skrbi EU so: širjenje vojne, humanitarna katastrofa, begunska kriza in polarizacija v evropskih državah. Poleg tega poudarjajo tudi nevarnost kibernetских napadov na kritično infrastrukturo.

Slovenija: nove razmere, podobne kot v drugih državah EU. Širjenje strahu pred možnimi terorističnimi napadi. Možno večanje nestrpnosti.

Lokalne skupnosti: specifičnost lokalnih skupnosti – mestne, manjši kraji, podeželje – odvisno od geografskega položaja in obremenjenosti z varnostnimi problemi. Nadgradnja mnenj z uradnimi podatki o kriminaliteti in varnostnih problemih.

Človekova varnost/varnost ljudi je koncept OZN, ki poudarja, da nacionalna ter mednarodna varnost posameznikov in skupnosti ne temelji samo na vojaški moči držav, ampak tudi poudarja kakovost življenja prebivalcev. To je pristop, ki naslavlja številne izzive za preživetje in postavlja dostojanstvo ljudi v ospredje. Kot ogrožanje ali tveganje za varnost ljudi šteje kakršnokoli ogrožanje kakovosti življenja ljudi, kot so npr. demografski pritiski ali zmanjšan dostop do virov, potrebnih za življenje. Ta pristop poudarja pomen zaščite in okrepitve vseh ljudi. Poudarja zgodnje odkrivanje tveganj in odzivanje, krepitev lokalnih kapacitet, krepitev odpornosti ter rešitev, ki krepijo družbeno povezanost in spoštovanje človekovih pravic in dostojanstva.

Hvala za vašo pozornost!

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

7.11.2023

Današnji prispevki

Program posveta in kazalo zbornika – obravnava različnih tem iz študije 2011, 2017 in 2022 in aktualne perspektive lokalnih in nacionalnih strokovnjakov ter raziskovalcev.

Razprava ob 14.00 uri

Prosim za povratne informacije in razpravo glede predstavljenih prispevkov in novih problemov, ki bi jih bilo treba še obravnavati.

Delo v zadnjem letu projekta (2024)

Priprava znanstvene monografije, ki bo predstavljena jeseni 2024 ob zaključku obdobja 2019-2024.

